

Érkezett: 2008 OKT 31.

**T/6689. számú
törvényjavaslat**

a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet módosításáról

**Előadó: Dr. Draskovics Tibor
igazságügyi és rendészeti miniszter**

Budapest, 2008. október

2008. évi ... törvény

a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet módosításáról

1. § A nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmtvr.) 10. §-a az alábbi (2) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi (2) bekezdés számozása (3) bekezdésre változik:

„(2) Az ember névviselésére a személyes joga irányadó. Az érintett kérelme esetén a születési név anyakönyvezése során a névviselésre azon más állam jogát kell alkalmazni, amelynek állampolgárságával szintén rendelkezik, ebben az esetben a 11. § (2) bekezdését nem lehet alkalmazni.”

2. § Az Nmtvr. 24-30. §-ai, valamint az azt megelőző alcím helyébe az alábbi alcím és rendelkezések lépnek:

„Szerződéses kötelmi jogviszonyok

24. § A 25-30. §-ok rendelkezéseit az olyan szerződéses kötelmi jogviszonyokra kell alkalmazni, amelyekre az Európai Parlament és a Tanács a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 593/2008/EK rendeletének hatálya nem terjed ki.

25. § A szerződésre azt a jogot kell alkalmazni, amelyet a felek a szerződés megkötésekor, vagy később akár a szerződés egészére, akár annak csak egy részére választottak. A jogválasztásnak kifejezettnak kell lennie, vagy annak a szerződés rendelkezéseiből vagy az eset körülményeiből kellő bizonyossággal megállapíthatónak kell lennie. Jogválasztás hiányában a szerződésre alkalmazandó jogot a 26-28. §-ok szerint kell megállapítani.

26. § (1) Tőzsdén, versenytárgyaláson vagy árverésen kötött szerződésre annak az államnak a joga irányadó, amelynek területén a tőzsde van, illetve a versenytárgyalást vagy az árverést tartják.

(2) A társasági szerződést annak az államnak a joga szerint kell elbírálni, amelynek területén a társaság tevékenységét kifejti. A jogi személyt alapító társasági szerződésre a jogi személy személyes jogát kell alkalmazni.

27. § (1) Értékpapíron alapuló kötelezettség fennállására és terjedelmére a teljesítés helyén irányadó jogot kell alkalmazni.

(2) A nyilvános kölcsön alapján kibocsátott kötvényen alapuló kötelmi jogok és a kötelezettségek keletkezését, átszállását, megszűnését és érvényesítését a kibocsátó személyes joga szerint kell elbírálni.

(3) Ha az értékpapír áruval való rendelkezés jogát biztosítja, a dologi jogi hatásokra ennek a törvényerejű rendeletnek a dologi jogviszonyokra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni.

(4) Ha az értékpapír tagsági jogot testesít meg, az értékpapíron alapuló jogok és kötelezettségek keletkezését, átszállását, megszűnését és érvényesítését a jogi személy személyes joga szerint kell elbírálni.

28. § Egyéb szerződésekre jogválasztás hiányában azt a jogot kell irányadónak tekinteni, amelyhez a szerződés – az adott szerződéses viszony lényeges elemei szerint – leginkább kapcsolódik.

29. § (1) A szerződés joga kiterjed a kötelmi jogviszony minden elemére, így különösen a szerződés megkötésére, anyagi és alaki érvényességére, kötelmi hatásaira, továbbá – ha a felek másként nem állapodtak meg, vagy e törvényerejű rendeletből más nem következik – a szerződést biztosító megállapodásokra, a szerződéssel kapcsolatos követelések beszámíthatóságára, engedményezés útján történő átruházhatóságára és átvállalására.

(2) Ha a szerződés a szerződésre vonatkozó jog szerint (25-28. §) alaki okokból nem érvényes, a bíróság a szerződést érvényesnek tekinti, amennyiben az eljáró bíróság államának vagy annak az államnak a joga szerint érvényes, amelynek területén kötötték, vagy ahol a célzott joghatásoknak be kell állniuk.

(3) Követelés elévülésére azt a jogot kell alkalmazni, amely a követelésre egyébként irányadó.

30. § Az egyoldalú nyilatkozatokra – ha ez a törvényerejű rendelet másként nem rendelkezik – a szerződésekre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.”

3. § Az Nmtvr. 32-34. §-ai, valamint az azt megelőző alcímek helyébe az alábbi alcím és rendelkezések lépnek:

„Szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyok

32. § A 33-34. §-ok rendelkezéseit az olyan szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyokra kell alkalmazni, amelyekre az Európai Parlament és a Tanács a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló 864/2007/EK rendeletének hatálya nem terjed ki.

33. § (1) A szerződésen kívül okozott kárért fennálló felelősségre a károkozó tevékenység vagy mulasztás helyén és idején irányadó jogot kell alkalmazni.

(2) Ha ez a károsultra kedvezőbb, annak az államnak a jogát kell irányadónak tekinteni, amelynek területén a kár bekövetkezett.

(3) Ha a károkozó és a károsult lakóhelye ugyanabban az államban van, ennek az államnak a jogát kell alkalmazni.

(4) Ha a károkozó tevékenység vagy mulasztás helyének joga szerint a felelősség feltétele a vétkesség, a vétőképeség fennállását akár a károkozó személyes joga, akár a jogsértés helyének joga szerint meg lehet állapítani.

34. § (1) Arra nézve, hogy a károkozó magatartás közlekedési, vagy más biztonsági szabály megsértésével valósult-e meg, a károkozó magatartás helyének joga irányadó.

(2) Ha a károkozó tevékenység vagy mulasztás helye lajstromozott vízi vagy légi jármű, a károkozásra és annak következményeire – állami felségterületen kívül – annak az államnak a jogát kell alkalmazni, amelynek lobogója vagy más felségjelvénye alatt a jármű a jogsértés idején közlekedett.”

4. § Az Nmtvr. 60.§-ában „A 28/A. § (2) bekezdésében meghatározott fogyasztói” szövegrész helyébe a „Fogyasztói” szöveg lép.

5. § (1) E törvény – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott eltérésekkel – 2009. január 1-jén lép hatályba.

(2) A 3. § 2009. január 11-én lép hatályba, ezzel egyidejűleg az Nmtvr. 35. §-a hatályát veszti.

(3) A 2. § és 4. § 2009. december 17-én lép hatályba, ezzel egyidejűleg az Nmtvr. 31. §-a, valamint VIII. fejezete hatályát veszti.

(4) E törvény 2009. december 31-én hatályát veszti.

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

A törvényjavaslat tárgya a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. tvr. (Nmtvr.) egyes kollíziós szabályainak módosítása az Európai Unióban történt változásokra figyelemmel, a magyar belső kollíziós szabályozás és a vonatkozó közösségi jogi szabályozás, illetve joggyakorlat közötti összhang biztosítása érdekében. A módosításnak három csomópontja van:

- a szerződésből eredő kötelmi jogviszonyokra vonatkozó kollíziós szabályok (Nmtvr. 24-31. §-ai) felülvizsgálata;
- a szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyokra vonatkozó kollíziós szabályok (Nmtvr. 32-35. §-ai) felülvizsgálata;
- a természetes személyek névviselésére vonatkozó kollíziós szabályozás (Nmtvr. 10. §) felülvizsgálata.

A közelmúltban került elfogadásra a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 593/2008/EK rendelet (ún. „Róma-I. rendelet”), valamint a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló 864/2007/EK rendelet (ún. „Róma-II. rendelet”). A Róma I. rendelet kidolgozásnak alapjául a szerződéses kötelmi jogviszonyok kollíziós normáit egységesítő, 1980-ban aláírt Római Egyezmény (ún. Róma-I. Egyezmény)¹ szolgált.

A Róma-I. és Róma-II. rendeletek azzal kapcsolatos nemzetközi magánjogi kérdéseket szabályozzák, hogy valamely polgári jogi szerződésből, illetőleg ún. szerződésen kívüli kötelmi viszonyból (pl. károkozásból) eredő jogvitára az eljáró bíróságnak melyik állam jogszabályait kell alkalmaznia. A két rendelet – az EK-Szerződés 110. cikkének (2) bekezdésére figyelemmel – közvetlenül alkalmazandó a tagállamokban. A nemzetközi magánjogi szabályok egységesítése növeli a jogi igényérvényesítés kiszámíthatóságát, és ezáltal a jogbiztonságot.

A törvényjavaslat célja az említett közösségi rendeletek beillesztése a magyar jogba, illetőleg a magyar nemzetközi magánjogi kódex (Nmtvr.) vonatkozó szabályai (24-35. §-ai) és az új közösségi jogi kollíziós szabályozások közötti összhang megteremtése.

A két közösségi rendelet rendelkezései az Nmtvr. vonatkozó kollíziós szabályai helyébe lépnek; az Nmtvr. V. fejezetében foglalt kollíziós szabályok csak a két rendelet hatályán kívül eső kötelmi jogviszonyokra kerülhetnek alkalmazásra. A rendeletek kollíziós szabályainak hatálya univerzális; azokat akkor is alkalmazni kell, ha a szerződéses vagy szerződésen kívüli jogviszonyból eredő jogvitában szereplő külföldi elem nem közösségi tagállamhoz, hanem harmadik államhoz kapcsolódik.

A törvényjavaslat érinti még a kettős állampolgársággal rendelkező személyek névviselését is az Európai Bíróságnak az egyik előzetes döntéshozatali ügyben hozott értelmező döntésére figyelemmel (*C-148/02. ügy; M. Carlos Garcia Avello c. Belga Állam*). Megteremti a lehetőséget arra, hogy kettős (magyar és külföldi) állampolgárságú személyek névviselésére ne minden esetben a magyar névviselési szabályozás, hanem az érintett személy külföldi állampolgársága szerinti állam joga kerüljön alkalmazásra, ha ezt az érintett kéri.

¹ kihirdette a 2006. évi XXVIII. tv. Magyarország az egyezménynek – az Európai Unióhoz 2004-ben csatlakozott többi kilenc állammal együtt – 2006-ban vált részesévé. Az új tagállamoknak az egyezményhez való csatlakozásáról szóló megállapodást a mai napig nem ratifikálta Dánia, az Egyesült Királyság, Franciaország és Írország.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1. §-hoz

A rendelkezés célja a névviselésre vonatkozó magyar kollíziós szabályozás és az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozata² közötti összhang megteremtése. Az Európai Bíróság értelmező döntése szerint az EK-Szerződés 12. és 17. cikke arra kötelezi a tagállamok nemzeti jogalkalmazó szerveit, hogy a kettős (többes) állampolgárságú gyermekek esetében engedélyezzék azon név viselését is, amelyik az érintett személy fennálló másik állampolgársága szerinti tagállam névviselésre vonatkozó jogának felel meg. Más szóval a névviselés tekintetében egyik tagállam sem kezelheti kizárólagosan saját állampolgáraként a kettős (többes) állampolgársággal rendelkező személyeket.

A törvényjavaslat 1. §-a az Nmtvr. 10. §-át új (2) bekezdéssel egészíti ki, amely kifejezett kollíziós szabályt állapít meg a természetes személyek névviselése tekintetében. Eszerint az érintett kérheti, hogy születési nevének anyakönyvezésekor névviselésére azon más állam joga kerüljön alkalmazásra, amelynek állampolgárságával szintén rendelkezik. E szabályozás szerint amennyiben kettős állampolgárról van szó, a névviselés kérdésében a jövőben figyelembevételre kerülhetne az érintett személynek bármelyik államhoz fűződő állampolgársági köteleke, akkor is, ha az érintett személynek egyik állampolgársága a magyar.

A jelenleg hatályos magyar nemzetközi magánjogi szabályozás nem nevesít kifejezett kollíziós normát a természetes személyek névviselése tekintetében; megfelelően alkalmazandó viszont a személyi állapotra vonatkozó általános kollíziós norma, amely szerint „az ember jogképességét, cselekvőképességét és általában személyi állapotát, továbbá személyéhez fűződő jogait személyes joga szerint kell elbírálni” (Nmtvr. 10. § (1) bek.). A személyes jog fogalmát az Nmtvr. 11. §-a határozza meg. A magyar nemzetközi magánjog a *lex patriae* elvét követi; az ember személyes joga eszerint azon állam joga, amelynek az érintett személy állampolgára (Nmtvr. 11. § (1) bek.). Az Nmtvr. 11. § (2) bekezdése értelmében ha valakinek több állampolgársága van, és egyik állampolgársága magyar, annak személyes joga a magyar jog³. E rendelkezések folytán a magyar jogalkalmazó szerveknek magyar állampolgár személyi állapotával összefüggő kérdésekre – ideértve a névviselést is – minden esetben a magyar anyagi jogot kell irányadónak tekinteniük, olyan esetben is, ha az érintett személynek a magyar mellett külföldi állampolgársága is van, sőt még akkor is, ha az érintett személyt a külföldi állampolgársága szerinti államhoz esetleg jóval szorosabb kapcsolatok fűzik, mint Magyarországhoz. (Étekintetben tehát jelenleg a hazai *kollíziós jogi* helyzet hasonló az Európai Bíróság által a C-148/02. ügyben elmarasztalt tagállam (Belgium) jogához.)

A törvényjavaslat 1. §-a kollíziós jogi úton nyújt megoldást az olyan esetek kezelésére, amikor vegyes (magyar és külföldi) állampolgárságú szülők házasságból született – és mindkét szülő állampolgárságával rendelkező – gyermek családi nevét a szülők olyan formában kívánják megállapítani, amely a külföldi állampolgárságú szülő hazai államában

² Az Európai Bíróság C-148/02. ügy (M. Carlos Garcia Avello c. Belga Állam)

³ Id. még a magyar állampolgárságról szóló 1993. évi LV. tv. 2. § (2) bekezdését is: „Azt a magyar állampolgárt, aki egyidejűleg más államnak is állampolgára – ha törvény másként nem rendelkezik –, a magyar jog alkalmazása szempontjából magyar állampolgárnak kell tekinteni.”

hatályos szabályokon, illetve az ott kialakult névviselési kultúrán alapul, ám az nem felel meg a magyar szabályozásnak.

A 2. §-hoz

A rendelkezés célja a Róma I. rendelet beillesztése a magyar jogba, és ezáltal az összhang megteremtése az Nmtvr. 24-30. §-ai és az új közösségi jogi kollíziós szabályozás között.

A törvényjavaslat 2. §-a a Róma I. rendeletnek a belső kollíziós jogi szabályokkal szembeni *prioritását*, a rendeletre való *utaló* szabállyal teszi egyértelművé a jogalkalmazók számára. (Ilyen utaló módszer található pl. a holland nemzetközi magánjogi kódex tervezetében is.)

A Róma I. rendelet kollíziós szabályai által felhívott jogot akkor is alkalmazni kell, ha e jog harmadik állam joga⁴, ezért a közösségi rendelet „kihúzza a talajt” a tagállamok autonóm nemzetközi magánjogának kollíziós szabályai alól, amennyiben a rendelet tárgyi hatálya alá eső kötelmi jogviszonyokról van szó.

A Róma I. rendelet az Nmtvr. vonatkozó kollíziós normái helyébe lép és hatálybalépését követően az Nmtvr. V. Fejezetében foglalt kollíziós szabályok már csak azon kötelmi szerződéses jogviszonyokra nézve kerülhetnek alkalmazásra, amelyekre nem terjed ki a Róma I. rendelet hatálya. A Róma-I. rendelet tárgyi hatálya alá a polgári és kereskedelmi jogi szerződéses kötelezettségek tartoznak, eltekintve azon ügyektől, illetve szerződéstípusoktól, amelyeket a rendelet 1. cikkének (2) bekezdése kifejezetten kizár a rendelet hatálya alól⁵. Az itt felsorolt jogviszonyok közül az értékpapír-jogviszonyok, valamint a társasági jogviszonyok rendelkeznek gyakorlati jelentőséggel⁶, amelyekre nézve az Nmtvr. jelenleg is tartalmaz kollíziós szabályt (27-28. §), amelyeket azonban a javaslat tartalmilag nem érint (új számozás szerinti 26-27. §-ok).

Mindazonáltal az Nmtvr. azon kötelmi jogi kollíziós normái tekintetében, amelyekre a Róma I. rendelet tárgyi hatálya nem terjed ki, a törvényjavaslat – az egyes szakaszok számozásának megváltoztatásán túl – eszközöl bizonyos tartalmi változtatásokat. Eszerint, a Róma I. rendelet hatálya alá nem tartozó szerződéses kötelmi jogviszonyokra a felek által választott jogot kell alkalmazni (25. §) Jogválasztás hiányában az alkalmazandó jogot – hacsak nem a törvényjavaslat 26-27. §-aiban nevesített szerződéstípusok valamelyikéről van szó – a legszorosabb kapcsolat elve határozza meg: azon állam jogát kell alkalmazni, amelyhez az adott szerződéses jogviszony lényeges elemei leginkább kapcsolódik (28. §).

⁴ Id. a Róma-I. rendelet 2. cikkét, illetve a Róma-II. rendelet 3. cikkét. Ugyanilyen rendelkezést tartalmaz az 1980. évi Római Egyezmény 2. cikke. Amint arra az Egyezményhez készült *Giuliani-Lagarde Jelentés* (EK. Hiv. Lap 1980 C 282. 1. o.) is utal, az Egyezmény szabályait alkalmazni kell a harmadik államok állampolgárainak, illetőleg harmadik államokban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező személyek jogviszonyaira is (8. pont).

⁵ Így nem tartoznak a rendelet hatálya alá az adó-, vám- és közigazgatási ügyek, a személyi állapottal, illetve jog- és cselekvőképességgel összefüggő kérdések; a családi jogviszonyokból eredő kötelezettségek (ideértve a tartási kötelezettséget is); a váltók, csekkek és saját váltók, valamint egyéb forgatható értékpapírok alapján létrejött kötelezettségek; a választottbírói megállapodások; a társasági jog; az előszerződéses jogviszonyból eredő kötelezettségek stb.

⁶ Id. Róma I. rendelet 1. cikk (2) bek. d) és f) pontjai

A 3. §-hoz

A rendelkezés célja a Róma-II. rendelet beillesztése a magyar jogba, és ezáltal az összhang megteremtése az Nmtvr. 32-34. §-ai és az új közösségi jogi kollíziós szabályozás között. A Róma II. rendeletnek a belső kollíziós jogi szabályokkal szembeni *prioritását* a törvényjavaslat 3. §-a, a rendeletre való *utaló* szabállyal teszi egyértelművé a jogalkalmazók számára.

A Róma II. rendelet azokat a nemzetközi magánjogi kérdéseket szabályozza, hogy valamely ún. szerződésen kívüli kötelmi viszonyból (pl. károkozásból) eredő jogvitára az eljáró bíróságnak melyik állam jogszabályait kell alkalmaznia. Mivel a Róma II. kollíziós szabályai által felhívott jogot akkor is alkalmazni kell, ha e jog harmadik állam joga, az Nmtvr. V. Fejezetében foglalt kollíziós szabályok a rendelet hatályba lépését követően már csak azon szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyokra nézve kerülhetnek majd alkalmazásra, amelyekre nem terjed ki a Róma II. rendelet hatálya.

A törvényjavaslat – az egyes szakaszok számozásának megváltoztatásán túl – tartalmilag jórészt érintetlenül hagyja az Nmtvr. szerződésen kívüli kötelmi jogviszonyokra vonatkozó, jelenleg hatályos szabályait, amelyeket a Róma II. nem érint. Az egyedüli változást azoknak a merev, bírói mérlegelést kizáró közrendi szabályoknak az elhagyása jelenti, amelyeket az Nmtvr. jelenlegi 34. §-a határoz meg. A javaslat szerint etekintetben elégséges, az általános közrendi klauzula (Nmtvr. 7. §), amely amúgy is lehetőséget biztosít a külföldi jog olyan rendelkezései alkalmazásának mellőzésére, amelyek a magyar jogrenddel alapjaiban összeegyeztethetetlenek.

A 4. §-hoz

A Róma I. rendelet tárgyi hatálya kiterjed a fogyasztói szerződésekre, ennél fogva az Nmtvr. 60. §-ában – az Nmtvr. 28/A. § (2) bekezdésében meghatározott – fogyasztói szerződésre való utalás indokolatlan.

Az 5. §-hoz

A törvényjavaslat záró rendelkezései egyrészt – a Róma I. és Róma II. rendelet hatályba lépésének alapul vételével – meghatározzák a hatályba lépés időpontjait, másrészt hatályon kívül helyezik az Nmtvr. VIII. fejezetét, valamint 35. §-át. A hatályon kívül helyezést az indokolja, hogy a Róma I. rendelet tárgyi hatálya kiterjed az egyéni munkaszerződésekre, és a Róma II. rendelet hatálya kiterjed a jogalap nélküli gazdagodásra; ezért az Nmtvr. VIII. fejezetének, valamint 35. §-ának további fenntartására nincs szükség.